

[Hanne Reintoft.]

denten fra det velstillede hjem må gøre sig klart, at hvis han vil have f. eks. den af VS nævnte meget store støtte, lægger han en stor byrde på folk, der aldrig nogen sinde har haft hans uddannelsesmuligheder eller mulighed for indtægter. Samtidig vil jeg dog gerne understrege, at det må ligge ganske klart, at et behovskriterium er noget uhensigtsmæssigt; det er noget, der viser et usundt samfund. Disse behovskriterier må stadig udvides i takt med, at en eventuel igangsat demokratisering af uddannelsen skrider frem.

Principielt er jeg ganske enig i, at den støtte, der ydes, gives som stipendier, og det må i hvert fald være et absolut krav, når det gælder støtte til fortsat skolegang og til lærlingene, der aldrig vil nå op på mere end beskedne indtægter.

Hvis vi i den usle situation, vi er i rent støttemæssigt, skal overveje at bibeholde lånemulighederne et stykke tid, må det i hvert tilfælde kun gælde de uddannelser, der senere giver de meget høje indtægter. Som jeg har nævnt før, tror jeg nemlig ikke på det, som bl. a. SF har anført, og som hr. Kjær Rasmussen har sagt i dag, at hvis al støtte blev stipendiestøtte, ville det måske begrænse de høje akademikerlønninger. Hr. Kjær Rasmussen nævnte utallige gange det kapitalistiske samfund, og vi er ganske enige om at afskaffe det. En forudsætning for dets afskaffelse er dog nok, at man kender bare en smule til dets love. Vi må vide, at i et kapitalistisk samfund som vort er arbejdskraften en vare, og den, der kommer med et højt kvalificeret og efterspurgt tilbud, vil være i stand til at tilkæmpe sig den højeste løn. Det har ikke noget med stipendiestøtte at gøre, sådan som vort samfund er udstyret.

Med det niveau, nogle af vore akademikerlønninger har, skulle der også være en vis mulighed for at tilbagebetale en del af uddannelsesstøtten, så længe samfundet ikke formår at klare det hele som stipendiestøtte. Skal man væk fra dette princip, der hverken er sundt eller principielt rigtigt, kræver det samfundsforhold, der giver mulighed for anderledes planlægning også af de højest uddannedes forpligtelser og aflønninger; når dette kan lade sig gøre, er sagen en ganske anden. Men det må ligge helt klart,

at når behovet for uddannelsesstøtte skal vurderes, må det vurderes ud fra den reale situation, og heri må indgå familiens faktiske indtægt og selvfølgelig ikke indtægten, efter at alle mulige skattefordele for de i forvejen privilegerede har været anvendt.

Lad mig her tilføje, at det må være et rimeligt princip, at de besiddende i vort samfund skal betale noget mere til uddannelserne. Som jeg var inde på i indledningen, har erhvervslivet en livsvigtig interesse i, at uddannelseskapaaciteten er stor nok. For lærlingenes vedkommende må det ligge klart, at der må stilles krav over for arbejdsgiverne om at bære en væsentlig del af byrden ved deres uddannelse, selvfølgelig med den tilføjelse, at dér, hvor det ikke lykkes fagbevægelsen at tilkæmpe sig uddannelsesstøtte til lærlingene, må samfundet træde til, så lærlingene ikke, som de har været i mange år, bliver en særlig dårligt stillet gruppe.

Men også med hensyn til de andre uddannelser må det overvejes, om ikke der fra erhvervslivets side ud fra dets egne klare interesser må ydes en økonomisk indsats for uddannelsen. Man kunne overveje at pålægge banker og sparekasser at stille tilstrækkelige beløb til rådighed for långivning til uddannelsessøgende. Hvis denne pligt også omfattede pligten til at yde disse lån til en rimelig rente — og dér vil jeg gerne indskyde, at den må være betydelig lavere end den, ministeren har foreslået, der er alt for høj — så kunne det beløb, som staten nu afsætter til stipendier plus lån, anvendes udelukkende til stipendier. Det ville i hvert tilfælde forbedre uddannelsen en smule med det samme. Jeg ved godt, at man nu vil indvende, at det er et indgreb i bankernes frie dispositionsret; men der er vel næppe nogen, der tør hævde, at det ikke ville gavne almenvellet, om samfundet fik retten til på denne måde bl. a. at øve indflydelse på anvendelsen af de samfunds-skabte værdier, der nu hober sig op i de private pengeinstitutter. Måske vil udvalget komme med nogle forbedringer, og vi vil også komme med konkrete ændringsforslag; bl. a. vil vi komme med et om at pålægge bankerne at give et tilskud til uddannelsen, og vi er indstillet på at fremsætte ændringsforslag herom såvel til dette lovforslag som til bankloven.